

POLITIKY
EVROPSKÉ UNIE

Vyšší konkuren-
ceschopnost
evropských
regionů a měst,
podpora růstu
a vytváření
pracovních míst

Regionální politika

„Regionální politika je strategickou investiční politikou zaměřenou na všechny regiony a města EU s cílem podpořit jejich hospodářský růst a zvýšit kvalitu života. Je rovněž vyjádřením solidarity, protože podporu soustřeďuje do nejméně rozvinutých regionů.“

Johannes Hahn, komisař pro regionální politiku, 2014

POLITIKY EVROPSKÉ UNIE

Tato publikace je součástí edice „Politiky Evropské unie“, která vysvětluje, čemu se EU v různých oblastech věnuje a jakého pokroku zatím dosáhla.

Přehled doposud vydaných publikací najdete na této internetové stránce:

http://europa.eu/pol/index_cs.htm

OBSAH

Proč EU potřebuje regionální politiku?

Hlavní evropská investiční politika
podporující růst a zaměstnanost 3

Jak regionální politika funguje?

Rozsah finančních prostředků pro
rozvíjející se regiony a města 6

Maximalizace dopadu investic EU

Cílené investice podporující růst
a zaměstnanost do roku 2020 10

Výhled do budoucna

Regionální politika EU
v období 2014–2020: nová éra
strategických výdajů 15

Další informace 16

Jak funguje Evropská unie
Evropa 2020 – evropská strategie růstu
Zakladatelé Evropské unie

Bezpečnost potravin

Boj proti podvodům

Cla

Daně

Digitální agenda

Doprava

Energetika

Hospodářská a měnová unie a euro

Hospodářská soutěž

Hranice a bezpečnost

Humanitární pomoc

Kultura a audiovizuální oblast

Migrace a azyl

Námořní záležitosti a rybolov

Obchod

Oblast klimatu

Podniky

Regionální politika ✖

Rozpočet

Rozšíření

Rozvoj a spolupráce

Spotřebitelé

Spravedlnost, občanství, základní práva

Veřejné zdraví

Vnitřní trh

Výzkum a inovace

Vzdělávání, odborná příprava, mládež a sport

Zahraniční věci a bezpečnostní politika

Zaměstnanost a sociální věci

Zemědělství

Životní prostředí

Politiky Evropské unie: Regionální politika

Evropská komise

Generální ředitelství pro komunikaci

Publikace

1049 Brusel

BELGIE

Rukopis dokončen v dubnu 2014

Fotografie na obálce a na straně 2:

© iStockphoto.com/Voon Nam Fook

16 s. – 21 × 29,7 cm

ISBN 978-92-79-24465-0

doi:10.2775/717

Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2014

© Evropská unie, 2014

Reprodukce je povolena. Pro použití nebo reprodukci jednotlivých fotografií je třeba získat povolení přímo od držitelů autorských práv.

Proč EU potřebuje regionální politiku?

Hlavní evropská investiční politika podporující růst a zaměstnanost

Investice do méně rozvinutých regionů EU

Na regionální politiku Evropské unie připadá největší (jednotlivá) část rozpočtu EU na období 2014–2020 (351,8 miliardy eur z celkové částky 1 082 miliard eur), a je proto hlavním investičním nástrojem Unie.

Tyto prostředky financují strategickou dopravní a komunikační infrastrukturu, podporují přechod na ekologičtější ekonomiku, inovativnost a konkurenceschopnost malých a středních podniků a vznik nových a udržitelných pracovních míst, posilují a modernizují vzdělávací systémy a prohlubují sociální začlenění.

Regionální politika přitom působí jako katalyzátor dalších veřejných a soukromých finančních prostředků – nejen proto, že členským státům EU ukládá povinnost projekty spolufinancovat ze svých vnitrostátních rozpočtů, ale také proto, že se díky ní zvyšuje důvěra investorů. Když se připočítají příspěvky členských států a vezme se v úvahu multiplikační efekt finančních nástrojů, bude celková částka v období 2014–2020 pravděpodobně vyšší než 500 miliard eur.

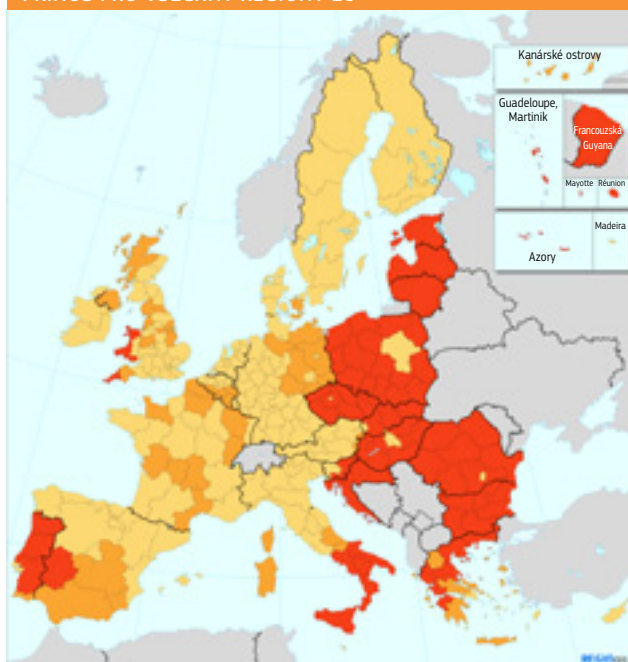
Regionální politika je také vyjádřením solidarity mezi zeměmi EU, poněvadž značnou část svých finančních

prostředků věnuje méně rozvinutým regionům Unie. Pomáhá jim využít jejich ekonomický potenciál a omezit nevyrovnanost v rozvinutosti regionů jak v celé EU, tak v rámci jejích jednotlivých zemí. Například údaje z roku 2011 (poslední dostupné údaje) ukazují, že hrubý domácí produkt (HDP) regionů EU se pohyboval od 29 % průměru tehdejší EU-27 v regionu Severozapaden (Bulharsko) a regionu Nord-Est (Rumunsko) po 321 % průměru regionu Inner London (vnitřní Londýn, Spojené království). Z toho jasně vyplývá potřeba strategické a cílené investiční politiky, jež adaptuje investice EU potřebám jednotlivých regionů.

Tisíce projektů v celé EU

Finanční prostředky regionální politiky EU byly v průběhu let využity u **desetitisíců projektů** a těžily z nich všechny členské země Unie i EU jako celek, a to z hlediska hospodářského růstu a vytváření pracovních míst. Mezi lety 1989 a 2013 bylo přiděleno více než 800 miliard eur na spolufinancování projektů zaměřených na regionální růst.

PŘÍNOS PRO VŠECHNY REGIONY EU

274 regionů EU spadajících pod regionální politiku, 2014–2020, kategorie způsobilosti pro strukturální fondy (Evropský fond pro regionální rozvoj (EFRR) a Evropský sociální fond (ESF))

Kategorie

- Méně rozvinuté regiony
(HDP na obyvatele < 75 % průměru EU-27):
182,2 miliardy eur
- Přechodové regiony
(HDP na obyvatele >= 75 % a < 90 % průměru EU-27):
35,4 miliardy eur
- Rozvinutější regiony
(HDP na obyvatele >= 90 % průměru EU-27):
54,3 miliardy eur

Další zdroje financování v rámci regionální politiky během stejného období zahrnují Fond soudržnosti (65,3 miliardy eur), Evropskou územní spolupráci (10,2 miliardy eur), Iniciativu na podporu zaměstnanosti mladých lidí (3,2 miliardy eur) a zvláštní přiděly pro nejvzdálenější a řídké osídlené regiony (1,6 miliardy eur).

Původ a vývoj regionální politiky

1957 – první zmínka v Římské smlouvě.

1958 – vytvoření **Evropského sociálního fondu** (ESF).

1975 – vytvoření **Evropského fondu pro regionální rozvoj** (EFRR).

1986 – právní základ regionální politiky stanoven v Jednotném evropském aktu.

1988 – strukturální fondy jsou v zájmu jejich lepší adaptace na vstup Řecka (1981), Španělska a Portugalska (1986) začleněny do komplexní „politiky soudržnosti“. Rozpočet: 64 miliard ECU (pozn. „ECU“ bylo předchůdcem eura).

1993 – Maastrichtská smlouva zavádí **Fond soudržnosti**, zakládá **Výbor regionů** a stanoví zásadu **subsidiarity** (tzn. že rozhodovat se musí vždy na nejméně centralizované nebo nejlokálnější úrovni, na níž je možné věc náležitě vyřešit).

1994–1999 – zdvojnásobení objemu zdrojů pro regionální fondy, dosahují výše jedné třetiny rozpočtu EU.

1995 – přidán zvláštní cíl určený řídce obydleným regionům Finska a Švédska. Celkový rozpočet: 168 miliard ECU.

2000–2004 – finanční prostředky a know-how ve formě předvstupních nástrojů pro země, které se připravují na vstup do EU.

2004 – vstup deseti nových zemí do EU (počet obyvatel EU díky nim roste o 20 %, ale HDP pouze o 5 %). Rozpočet: 213 miliard eur pro 15 stávajících členů, 22 miliard eur pro nové členské země (2004–2006).

2007–2013 – Rozpočet: 347 miliard eur (z toho 25 % je vyčleněno na výzkum a inovace a 30 % na environmentální infrastrukturu a opatření pro boj proti změně klimatu).

2014–2020 – Rozpočet: 351,8 miliardy eur se zvláštním zaměřením na čtyři klíčové investiční priority: výzkum a inovace, digitální agenda, podpora malých a středních podniků a nízkouhlíkové hospodářství. Těmto odvětvím bude poskytnuto asi 100 miliard eur a 26,7 miliardy z nich bude určeno na podporu přechodu na nízkouhlíkové hospodářství (energetickou účinnost a obnovitelné energie).

Tyto prostředky pomohly zvýšit kvalitu života občanů EU, napomohly vzniku pracovních míst a podpořily výzkum, vývoj a inovace. Například jen mezi lety 2007 a 2012 regionální politika EU:

- vytvořila přibližně 594 000 pracovních míst (262 000 v malých a středních podnicích),
- realizovala přímé investice v 198 000 malých a středních podniků,
- podpořila 77 800 začínajících podniků,
- financovala 61 000 výzkumných projektů,
- poskytla téměř 5 milionům občanů EU širokopásmové připojení,
- pomohla vybudovat 1 208 km silnic a 1 495 km železnic a přispěla tak k vytvoření efektivní **transevropské dopravní sítě** (TEN-T),
- zvýšila kvalitu života občanů ve městech díky modernizaci vodovodní a kanalizační sítě, kterou využívá 3,2 milionu občanů, a udržitelným systémům dopravy.

PŘÍKLADY ROZMANITOSTI PROJEKTŮ SPOLUFINANCOVANÝCH ZE STRANY REGIONÁLNÍ POLITIKY EU

BEACON, Spojené

království – vývoj ekologických výrobků pro nízkouhlíkovou ekonomiku.

© European Union

Trolejbusová síť v polské

Gdyni – zvýšení kvality života prostřednictvím udržitelné veřejné dopravy.

© European Union

Středisko pro výzkum a monitorování infekcí

ve francouzském Lyonu.

© European Union

Art on Chairs,

Portugalsko – podpora konkurenceschopnosti prostřednictvím inovací v malých a středních podnicích.

© European Union

Podle odhadů regionální investiční politika rovněž přispěla ke zvýšení příjmů v nejméně rozvinutých regionech: jejich HDP na obyvatele vzrostl ze 60,5 % průměru EU-27 v roce 2007 na 62,7 % v roce 2010. Kromě toho by se HDP ve 13 zemích EU, které vstoupily do Unie v roce 2004 nebo poté ⁽¹⁾, mělo v letech 2007 až 2025 zvýšit přibližně o 2,4 % ročně.

Hospodářská, sociální a územní soudržnost

Regionální politika je rovněž obecněji označována jako politika soudržnosti, protože jejím obecným cílem je prohloubit „hospodářskou, sociální a územní soudržnost“ v regionech, které mají na tuto podporu nárok. V praxi to znamená:

- hospodářská a sociální soudržnost: podpora konkurenceschopnosti a zelený růst regionálních ekonomik a vyšší kvalita služeb, více pracovních příležitostí a vyšší kvalita života,
- územní soudržnost: propojení regionů tak, aby mohly využít svých silných stránek a spolupracovat a aby při tom vytvářely nová, inovativní seskupení, která by napomáhala řešit společné problémy (jako je změna klimatu), což přinese prospěch a posílí EU jako celek.

V průběhu téhož období dosáhla hodnota vybraných projektů v městských oblastech nejméně 100 miliard eur. Téměř 20 % z této částky bylo vyčleněno na integrované projekty obnovy měst a venkova a na školství, zdravotnictví, péči o děti, bydlení a další sociální infrastrukturu. Finanční prostředky na integrované projekty pro obnovu měst představovaly konkrétně 6,8 miliardy eur, zatímco investice do sociální infrastruktury 11,4 miliardy eur.

Jinými slovy: regionální politika má významný dopad v mnoha oblastech a na mnoha různých úrovních. Velmi dobře se tedy doplňuje s ostatními politikami, např. těmi, které se zabývají vzděláváním, zaměstnaností, energetikou, životním prostředím, jednotným trhem a výzkumem a inovacemi.

⁽¹⁾ Bulharsko, Česká republika, Estonsko, Chorvatsko, Kypr, Lotyšsko, Litva, Maďarsko, Malta, Polsko, Rumunsko, Slovensko a Slovensko.

Jak regionální politika funguje?

Rozsah finančních prostředků pro rozvíjející se regiony a města

Přehled regionálních fondů

Evropský fond pro regionální rozvoj (EFRR) a Evropský sociální fond (ESF) se označují jako strukturální fondy, jelikož byly vytvořeny za účelem investic do hospodářské a sociální restrukturalizace v celé EU. Mají snížit rozdíly v rozvoji regionů EU, například pokud jde o infrastrukturu a zaměstnanost. Spolu s Fondem soudržnosti a Evropským zemědělským fondem pro rozvoj venkova (EZFRV) a Evropským námořním a rybářským fondem (ENRF) tvoří **evropské strukturální a investiční fondy** (ESIF). Evropské strukturální a investiční fondy se řídí zároveň společnými pravidly (viz *následující kapitola*) a zvláštními pravidly vypracovanými pro konkrétní fond.

Zatímco Fond soudržnosti investuje do dopravních sítí a projektů v oblasti životního prostředí, EZFRV podporuje venkovské oblasti tak, aby odvětví zemědělství bylo odolnější, inovativní a nepřispívalo ke změně klimatu a ENRF podporuje udržitelný a konkurenceschopný rybolov a akvakulturu v celé EU. Každý fond tedy přispívá svým vlastním způsobem k dosažení celoevropských cílů **strategie Evropa 2020** v oblasti růstu a zaměstnanosti (pro další informace viz publikace z edice „Politiky Evropské unie“ o **strategii Evropa 2020**).

Dalším důležitým fondem, který spravuje Evropská komise, je **Fond solidarity EU** (FSEU), který byl původně vytvořen na pomoc středoevropským zemím postiženým katastrofickými povodněmi v létě roku 2002. Nyní je FSEU řádným fondem, který disponuje ročním rozpočtem ve výši 500 milionů eur. Je výrazem evropské solidarity vůči evropským oblastem postiženým katastrofou. EU jako taková může reagovat rychle, efektivně a pružně a pomáhat všem zemím EU (nebo zemím, které žádají o členství) v případě závažných přírodních katastrof s vážnými důsledky pro životní podmínky, životní prostředí nebo hospodářství. FSEU doplňuje opatření jednotlivých členských států tím, že přispěje na čisticí práce, obnovu infrastruktury nebo zajištění dočasného ubytování.

Fond solidarity Evropské unie poskytuje finanční podporu pro kterýkoli region EU, jenž byl zasažen rozsáhlou přírodní katastrofou.

Podrobnější pohled na regionální fondy

Evropský fond pro regionální rozvoj (EFRR) investuje do odvětví, která jsou hnací silou růstu, s cílem zvýšit konkurenceschopnost a vytváření pracovních míst ve všech regionech a městech EU. Opatření EFRR jsou určena k řešení hospodářských, environmentálních a sociálních problémů, se zvláštním zaměřením na udržitelný rozvoj měst. Očekává se, že více než 50 % investic pocházejících z Evropského fondu pro regionální rozvoj bude v letech 2014 až 2020 použito v městských oblastech.

Evropský fond pro regionální rozvoj věnuje zvláštní pozornost specifickým územním rysům, například znevýhodnění v důsledku přírodních a zeměpisných podmínek (odlehle, horské nebo řídce osídlené regiony). Nejvzdálenější oblasti Unie (např. Kanárské ostrovy, Réunion a Guadeloupe) mohou rovněž čerpat specifickou pomoc z EFRR, která kompenzuje případné znevýhodnění vyplývající z jejich odlehlosti.

EFRR také podporuje a financuje přeshraniční, nadnárodní a meziregionální spolupráci (tzv. „**Evropská územní spolupráce**“), která zahrnuje širokou škálu otázek, např. společnou dopravní infrastrukturu, inovace a komunikační sítě, přeshraniční obchod, společné řízení přírodních zdrojů a propojení městských a venkovských oblastí. Tyto formy spolupráce přinášejí nezpochybnitelnou přidanou hodnotu, a to nejen pro EU, ale i pro regiony, které s ní sousedí.

Evropský sociální fond (ESF), vytvořený v roce 1958, je nejstarším ze strukturálních fondů. Jeho cílem je pomoci uchazečům o zaměstnání nabídkou odpovídající odborné přípravy s cílem zvýšit jejich zaměstnatelnost a zároveň pomoci zaměstnaným pracovníkům se requalifikovat, získat nové

dovednosti a přizpůsobit se měnící se situaci v jejich profesním životě. Několik tisíc projektů spolufinancovaných z ESF v celé EU každoročně využije na 15 milionů účastníků.

ESF rovněž investuje do projektů, jejichž cílem je bojovat proti diskriminaci ve všech jejích formách a pomoci marginalizovaným komunitám se integrovat do společnosti. Evropský sociální fond (ESF) v neposlední řadě také investuje do efektivy veřejné správy a veřejných služeb s cílem zajistit, aby příslušné orgány v oblasti vzdělávání, zaměstnanosti, sociální a jiné politiky přinášely občanům odpovídající kvalitu.

Fond soudržnosti: od svého zřízení v roce 1994 investuje Fond soudržnosti do dopravních sítí a životního prostředí v zemích EU, jejichž HDP je nižší než 90 % průměru EU-28 (jedná se zejména o země střední a východní Evropy a Řecko, Kypr, Maltu a Portugalsko). Fond aktivně podporuje zelený růst a zároveň snižuje hospodářské a sociální rozdíly zlepšením propojenosti a přístupnosti regionů.

Fond podporuje především **transevropské dopravní sítě** (TEN-T), které jsou nezbytné pro řádné fungování vnitřního trhu a pro usnadnění pohybu osob a zboží v rámci EU i mimo její hranice po zemi, vzduchem a po moři.

Fond soudržnosti investuje do adaptací na změnu klimatu a do prevence rizik, do vodního a odpadového hospodářství a do městského prostředí. Může také podporovat projekty týkající se energetické účinnosti a využívání energie z obnovitelných zdrojů v podnicích a veřejných infrastrukturách.

<<<

Část Fondu soudržnosti byla vyčleněna na financování hlavních dopravních a dalších sítí pod hlavičkou nového „**Nástroje pro propojení Evropy**“, tj. strategického nástroje pro investice do širokopásmové infrastruktury a veřejných online služeb,

silniční a železniční infrastruktury, elektrických rozvodných sítí a plynovodů. Lepší propojení znásobí obchodní příležitosti a zvýší spolehlivost a bezpečnost dodávek energie a zároveň zjednoduší dojezd do práce a cestování, takže bude prospěšné pro podniky i občany v celé EU.

Rekordní částky vyplacené z Fondu solidarity na obnovu italského regionu Emilia-Romagna (prosinec 2012)

Rekordní částka ve výši 670 milionů eur byla z Fondu solidarity EU vyplacena Itálii, jejíž region Emilia-Romagna zasáhlo 20. května 2012 ničivé zemětřesení o síle 5,9 stupně Richterovy stupnice. Po zemětřesení se objevily stovky následných otřesů, které se rozšířily i do sousedních regionů Benátsko a Lombardie. Zahynulo 27 osob, podle odhadů bylo 350 osob zraněno a více než 45 000 osob muselo být evakuováno. Došlo k vážnému poškození obrovského množství budov, infrastruktury, podniků, průmyslového zařízení, újmu utrpělo i zemědělství a významné součásti kulturního dědictví.

Velká část těchto prostředků pokryla náklady na nouzovou pomoc a záchranné operace, jakož i na dočasné ubytování.

Itálie v roce 2012 obdržela z Fondu solidarity EU 670 milionů eur poté, co region Emilia-Romagna zasáhlo zemětřesení.

Zhruba 292 milionů eur bylo vyčleněno na okamžité obnovení vzdělávacích a zdravotnických zařízení a obnovu dodávek elektřiny a vody.

Jak jsou finanční prostředky investovány?

Regionální politika EU se realizuje prostřednictvím partnerství celostátních a regionálních orgánů členských států a Evropskou komisí, tzn. systémem tzv. „sdíleného řízení“. Na rozdíl od státních rozpočtů jednotlivých států sestavovaných pro každý rok se rozpočet regionální politiky stanoví na sedm let, a proto je ze své podstaty spolehlivým a cenným zdrojem, o nějž se mohou opřít soukromé investice.

Investiční proces má tři hlavní etapy:

1. O rozpočtu a pravidlech jeho použití je na základě návrhu Komise společně rozhodnuto v Evropském parlamentu a Radě ministrů EU (ve složení příslušných ministrů členských států).
2. Komise spolupracuje se zeměmi EU na vypracování „dohod o partnerství“, které vymezí jejich investičních priority a potřeby rozvoje. Členské státy rovněž předloží návrhy operačních programů (OP), kde stanoví cíle pro konkrétní oblasti činnosti. Ty se mohou týkat celých zemí EU a/nebo jejich regionů a mohou zahrnovat programy spolupráce, kterých se účastní více než jedna země. Konečný obsah těchto investičních plánů Komise projednává s orgány jednotlivých států. Do tvorby a řízení operačních programů by měly být zapojeny všechny úrovně správy, včetně občanské společnosti.
3. Poté přistupují členské státy EU a jejich regiony k vlastní realizaci programů. To obnáší výběr, monitorování a hodnocení stovek tisíc projektů. Tuto činnost organizují řídicí orgány v každé zemi a/nebo regionu.

Řízení a provádění programů je z velké části svěřeno celostátní a oblastní (regionální a místní) správě. Země EU musí Komisi přesvědčit o tom, že prostředky z fondů se vynakládají efektivně a v souladu s právními předpisy EU. Musejí používat spolehlivé účetní systémy a systémy monitorování a finančního výkaznictví. Rovněž tak musejí stanovit odpovědné subjekty a zajistit tzv. auditní stopu (zpětnou vysledovatelnost veškerých rozhodovacích procesů a kontrolních činností).

Pro každý operační program musí být jmenován auditní orgán. Tento orgán předloží Komisi strategii auditu, výroční stanovisko k auditu a výroční revizní zprávu, v nichž zohlední otázky, jež vyvstaly během auditů v předchozích 12 měsících.

Komise nevybírá ani neřídí jednotlivé projekty – schvaluje programy jako celek, který zahrnuje celou řadu potenciálních projektů. Zde je důležité poznamenat, že vzhledem k tomu, že Komise poskytuje celkové financování, přímé platby jednotlivým příjemcům provádějí jen země EU (prostřednictvím celostátních a regionálních agentur akreditovaných EU).

Nasměrování investic EU

- Na začátku každého roku Komise uvolňuje finanční prostředky a předává je členským státům EU, které mohou zahájit investice do jednotlivých projektů.
- Platby potvrzené orgány příslušného členského státu jsou vypláceny ze strany Komise.
- Vnitrostátní programy jsou neustále monitorovány na místě prostřednictvím auditů a kontrol, které provádí jak Komise, tak dotyčné země.
- Během celého sedmiletého rozpočtového období předkládá zprávy jak Komise, tak vnitrostátní orgány.

EU investovala 400 milionů eur z Evropského fondu pro regionální rozvoj do **regionálního systému metra** v italské Neapoli. Kromě lepšího a hustšího spojení a zkrácení jízdních dob se v rámci celé sítě také snížily emise oxidu uhličitého (CO₂) (o 250 000 tun ročně) a spotřeba ropy (o 110 000 tun ročně).

Maximalizace dopadu investic EU

Cílené investice podporující růst a zaměstnanost do roku 2020

Omezený počet klíčových investičních priorit

Ačkoliv již Evropa směřuje k hospodářskému oživení, stále je potřeba, aby mohla EU v podmínkách omezených finančních prostředků dosáhnout více s menšími zdroji a zajistila přidanou hodnotu každého eura investovaného na evropské úrovni. Přijetím nového legislativního balíčku pro regionální politiku na konci roku 2013 tudíž EU zásadně reformovala způsob financování, tak aby v období 2014–2020 maximalizovala potenciální dopad dostupných prostředků EU.

V letech 2014 až 2020 bude v regionech EU investováno více než 351,8 miliardy eur. Výše podpory a příspěvků jednotlivých zemí (tzv. míra spolufinancování) je upravena podle úrovně hospodářského rozvoje každého regionu:

MÉNĚ ROZVINUTÉ REGIONY (HDP NIŽŠÍ NEŽ 75 % PRŮMĚRU EU-27) (*)

PŘECHODOVÉ REGIONY (HDP V ROZMEZÍ 75–90 % PRŮMĚRU EU-27)

VÍCE ROZVINUTÉ REGIONY (HDP VYŠŠÍ NEŽ 90 % PRŮMĚRU EU-27)

(*) Pozn.: Údaje pocházejí z doby před přistoupením Chorvatska k EU v červenci 2013.

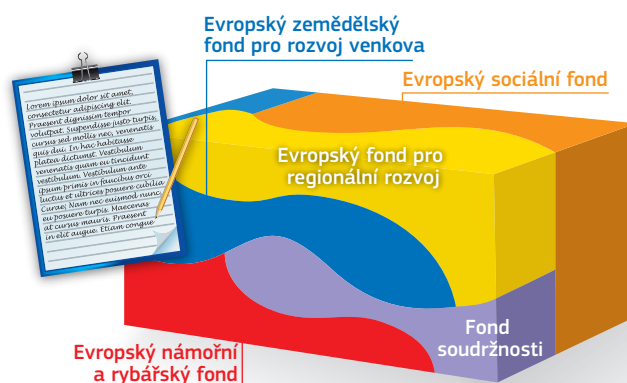
Všechny projekty, které získají finanční prostředky, přispějí k plnění dohodnutých cílů strategie růstu Evropa 2020. Regionální politika EU je skutečně hlavním investičním nástrojem pro plnění evropských cílů: vytváření růstu a pracovních míst prostřednictvím inovací a podpory malým podnikům, boj proti změně klimatu a energetické závislosti a snižování chudoby a sociálního vyloučení.

Fondy regionální politiky se jasně soustředí na omezený počet klíčových investičních priorit, přičemž se intenzivně dbá na to, aby jejich financování skutečně přinášelo výsledky. Členské státy a regiony jsou povinny ve svých dohodách o partnerství uvést, čeho chtějí s dostupnými zdroji dosáhnout, a musejí přesně určit, jak budou měřit pokrok při jejich naplňování svých cílů. To umožňuje pravidelné monitorování a diskusi o tom, jak se mají finanční prostředky využívat a které dobře fungující programy se mají na konci období odměnit (prostřednictvím tzv. „výkonnostní rezervy“).

Aby byla zajištěna lepší koordinace fondů a zamezilo se překrývání činností, navrhla EU společný soubor pravidel pro pět evropských strukturálních a investičních fondů (ESIF): vzniká tak rovněž silnější propojení s dalšími nástroji EU, jako je Horizont 2020 (nový program EU pro výzkum a inovace) a Nástroj pro propojení Evropy (viz předchozí oddíl).

Nová společná pravidla pro pět evropských strukturálních a investičních fondů (ESIF) zvýší vzájemnou provázanost fondů a politik EU, zjednoduší postupy a zajistí rychlejší průběh investic v regionech celé EU.

SPOLEČNÁ PRAVIDLA

Předpoklady efektivity investic

Předtím, než mohou být finanční prostředky nasměrovány do regionů a měst, musí potenciální příjemci splňovat určité podmínky, jelikož je nutné zajistit, aby byly všechny investice EU cílené a účinné. Mezi tyto podmínky např. patří:

- vypracování strategií „**inteligentní specializace**“: regiony by se měly specializovat na odvětví, v nichž mají největší potenciál dosahovat růstu a být konkurenceschopné, a měly by podporovat partnerství mezi univerzitami, výzkumnými institucemi, podniky a orgány veřejné správy v zájmu vývoje inovativních výrobků a služeb,
- strategie snížení nezaměstnanosti mladých lidí a prosazování zákazu diskriminace,
- dodržování předpisů v oblasti životního prostředí,
- reformy příznivé pro podnikání a
- opatření ke zlepšení systémů zadávání veřejných zakázek.

Strategie musí být rovněž v souladu s „národními programy reforem“, jež byly dohodnuty v rámci evropského semestru, tedy systému kolektivní ekonomické správy. Jako evropský semestr je označována každoroční kontrola stavu ekonomik EU, jež se týká všech zemí a orgánů a institucí EU a jejímž výsledkem jsou konkrétní doporučení hospodářských reforem pro jednotlivé země.

Pokud se Evropská komise domnívá, že investiční plán určité země není v souladu s národními programy reforem nebo že nedostačuje k tomu, aby se prováděly důležité reformy vytyčené v evropském semestru, může požádat dotyčné země o změnu svého programu tak, aby v zájmu zásadních strukturálních reforem fungoval. V krajním případě může Komise pozastavit poskytování prostředků v případě, že ekonomická doporučení budou opakovaně a závažným způsobem porušována (například pokud se země nachází v nadměrné ekonomické nerovnováze nebo nadměrném rozpočtovém schodku). Tímto způsobem je zaručeno, že dopad investic EU na růst a zaměstnanost není podkopán nebezpečnou ekonomickou politikou nebo nedostatečnou správní kapacitou.

Příklady projektů: Zahájení provozu rumunského konsorcia pro špičkový výzkum – ELI-NP

Cílem projektu ELI-NP je vytvořit Evropské středisko pro špičkový výzkum ultrakrátkých laserových impulzů a lasero-materiálové interakce. Výzkumný areál přiláká výzkumné pracovníky, studenty, soukromý a podnikatelský sektor z celého světa za účelem studia extrémně světelných aplikací ve prospěch společnosti. Tento areál by rovněž měl dostat Evropu do centra výzkumného dění v oblasti jaderné fyzikální výzkumu využívajícího špičkové laserové technologie. Hlavním sídlem projektu je Bukurešť. Dále se na něm podílejí další dvě centra: jedno v Maďarsku a jedno v České republice. Projekt je součástí konsorcia, které sdružuje 40 subjektů ze 13 zemí EU. Do roku 2018 ELI-NP zaměstná 262 výzkumných pracovníků, včetně 36 pracovníků podpůrného personálu, a významně přispěje ke snížení „odlivu mozků“ z tohoto regionu.

Do provozu by toto výzkumné středisko mělo být uvedeno nejpozději v roce 2015. Projekt je významným příkladem toho, že nástroje regionální politiky EU lze používat jak v zájmu ekonomické soudržnosti, tak s cílem rozvíjet Evropský výzkumný prostor (EVP). Celkový rozpočet: 356 milionů eur.

EU investovala téměř 150 milionů eur do špičkového evropského výzkumného konsorcia, které sdružuje 13 zemí EU.

**Celkový objem prostředků z EFRR:
149,3 milionu eur**

RegioStars – Ocenit inovace

V roce 2008 Komise poprvé uspořádala ceny RegioStars. EU všechny regiony vyzývá k tomu, aby do soutěže přihlášily vhodné projekty. Přihlášené projekty zatím pocházejí především z Rakouska, Belgie, pobaltských zemí, Portugalska a Spojeného království. Všechny předložené projekty zdůrazňují inovativnost přístup k regionálnímu rozvoji již na místní úrovni.

Cílem ocenění upozorňujícího na původní a inovativní projekty, které mohou být inspirací pro ostatní regiony, je vytipovat osvědčené postupy v oblasti regionálního a městského rozvoje. V roce 2013 se do šestého ročníku přihlásilo rekordních

149 projektů v pěti různých kategoriích. Do finále se probojovalo 27 nejlepších.

Například vítězem v kategorii Inteligentní růst byl vědecko-technologický park portské univerzity (Portugalsko). V rámci tohoto parku vznikají klastry propojující univerzitní a výzkumná pracoviště s místními podniky. Vytvářejí činnost s inovačním potenciálem pro místní ekonomiku. I díky příspěvku ve výši 15,4 milionu eur z EFRR vytvořily společnosti se sídlem v parku UPTEC 1 199 vysoce kvalifikovaných pracovních míst (90 % z nich pro absolventy vysokých škol), což přispělo k výraznému hospodářskému růstu v daném regionu. Park byl označen za jeden ze 4 nejlepších tzv. inkubátorů/akceleratorů v Evropě a dostal cenu People's Choice Award na londýnském web summitu.

Zacílení investic EU na inteligentní a udržitelný růst pro všechny

Investice prostředků z EFRR jdou ruku v ruce s různými politikami EU na podporu růstu a zaměstnanosti v celé Unii. Pro to, aby bylo každé euro investováno racionálně, se opatření EFRR soustřeďují na čtyři klíčové prioritní oblasti (viz níže):

- inovace a výzkum,
- informační a komunikační technologie,
- zvýšení konkurenceschopnosti malých a středních podniků,
- přechod na nízkouhlíkové hospodářství.

Objem zdrojů přidělených na tyto priority závisí na kategorii regionu:

- nejméně 80 % prostředků EFRR přidělených do rozvinutějších regionů se musí zaměřit aspoň na 2 tyto priority,
- v přechodových regionech musí tento podíl dosáhnout nejméně 60 %, v méně rozvinutých regionech 50 %.

Kromě toho musí být určitá část prostředků EFRR použita výhradně na projekty pro přechod na nízkouhlíkové hospodářství:

- rozvinutější regiony: 20 % přidělených prostředků,
- přechodové regiony: 15 % a
- méně rozvinuté regiony: 12 %.

Areál RDM Innovation Dock, projekt podporovaný z fondů regionální politiky EU. Bývalá loděnice v nizozemském Rotterdamu se v roce 2011 přeměnila na kampus vzdělávacích institucí, inovativních podniků a výzkumných ústavů.

Výzkum a inovace

Evropa musí více investovat do výzkumu a inovací, protože ty jsou rozhodující hybnou silou hospodářského růstu a vzniku pracovních míst. Evropa zaostává za svými konkurenty na světovém trhu v oblasti investic. Vydává výrazně méně než Spojené státy, Japonsko a Jižní Korea. Tyto země navíc rychle dohání Čína. Jedním z cílů strategie Evropa 2020 je zajistit, aby země EU investovaly 3 % celkového HDP EU do výzkumu. Fondy EFRR investují jak do základního, tak do aplikovaného výzkumu a podporují všechny aktéry inovačního řetězce (výzkumné ústavy, univerzity, technologická centra, podnikatele, velké a malé podniky, finanční instituce atd.), aby spolupracovaly na vytváření inovativních produktů a služeb. Bez nich nebude EU v mezinárodním měřítku konkurenceschopná.

Informační a komunikační technologie

Účinné využití informačních a komunikačních technologií je dnes předpokladem toho, aby podniky dosahovaly větších příjmů a vyšší produktivity, aby byly konkurenceschopné a aby přinášely růst a vytvářely pracovní místa. Evropský fond pro regionální rozvoj proto investuje do infrastruktury informačních a komunikačních technologií, aby ve všech regionech bylo k dispozici vysokorychlostní připojení, zejména ve vzdálených, venkovských a méně rozvinutých oblastech. Fond bude za účelem vyšší produktivity a vyšší kvality života nadále usnadňovat přechod na inovativní využívání těchto služeb ze strany podniků (například e-learning a e-business), občanů (například digitální gramotnost a elektronické dovednosti) a orgánů veřejné správy (e-government a elektronické zdravotnictví).

Zvyšování konkurenceschopnosti malých a středních podniků

Evropská ekonomika stojí a padá s malými a středními podniky. Těchto podniků je přibližně 20 milionů, představují 99 % všech podniků v EU a jsou klíčovým stimulem pro růst a zaměstnanost. Aby tyto podniky byly i nadále konkurenceschopné a byly atraktivní pro talentované lidi, podporuje EFRR podnikání a investuje do něj, aby se zakládaly podniky nové a aby měly přístup k celé řadě nových finančních nástrojů – úvěrům, mikrofinancování a rizikovému kapitálu. Jde o to, aby se v době omezených rozpočtových zdrojů zvýraznil multiplikační efekt investic EU, tzn. aby tyto investice přitáhly i další investice ze soukromého sektoru.

Přechod na nízkouhlíkové hospodářství

EFRR investuje téměř 27 miliard eur na snížení obsahu uhlíku a ekologizaci hospodářství v letech 2014–2020. To se neobejde bez širšího využití energie z obnovitelných zdrojů ve veřejném i soukromém sektoru a zvýšení energetické účinnosti například u veřejných a dalších budov nebo bez investic do inteligentních energetických distribučních sítí. Investice EFRR rovněž přispívají ke snížení emisí z dopravy díky investicím do výzkumu čistých nízkouhlíkových technologií a podpoře udržitelné veřejné dopravy.

Města EU v centru tvorby politik

Více než dvě třetiny evropských občanů žijí v současnosti ve městech: Do roku 2020 se tento podíl zvýší na 80 %. Je čím dál jasnější, že hospodářský růst v EU bude vycházet především z evropských měst a že ani členské státy, ani EU jako celek nebude moci splnit cíle své hospodářské a sociální politiky bez zapojení měst. Čísla hovoří za vše: v metropolitních regionech žije 59 % obyvatelstva EU, nachází se tam 62 % všech pracovních míst a vytváří se tam 67 % HDP Unie.

Vzhledem k tomu, že právě ve městech mnoho problémů vzniká, ale na druhou stranu právě tam se přijde na jejich nejefektivnější řešení, právě ve městech se rozhoduje, jak na místní úrovni dopadne realizace mnoha politik EU i politik vnitrostátních. Například pokud má EU dosáhnout svých cílů v oblasti klimatu, je potřeba, aby města efektivněji využívala zdroje a energie, zejména z hlediska dopravy, bydlení a urbanismu. Zásadní význam má pro města rovněž komplexnost řešení problémů, nutná např. k odstranění koncentrace chudoby a prostorové segregace a k řešení stárnutí populace.

Více než polovina všech investic pocházejících z Evropského fondu pro regionální rozvoj v letech 2014 až 2020 se výslovně zaměří na městské oblasti, například na podporu nízkouhlíkových strategií, zlepšování městského prostředí, včetně regenerace dříve zastavěných území (*brownfields*) a snížení znečištění ovzduší, včetně podpory udržitelných městských dopravních systémů. Zaměření těchto investičních projektů bude doposud nejpřesnější. Mělo by to městům pomoci řešit jejich problémy a využít jejich potenciál v oblasti inteligentního a udržitelného růstu podporujícího začlenění.

Makroregionální strategie

EFRR vedle dalších nástrojů financování také přispívá k „**makroregionálním strategiím**“, které se věnují

výzvám, jež jsou společné pro určitou skupinu zemí v konkrétní zeměpisné oblasti. Dvě takové strategie EU již byly zavedeny (pro oblast Baltského moře a pro Podunají). Připravují se nové strategie pro oblast Jaderského a Jónského moře a pro alpskou oblast.

Regionální politika a hospodářská krize

Regionální politika reagovala na hospodářskou krizi rychle a účinně a s vysokou mírou flexibility, například díky „tematickému přeprogramování“ – přesměrování finančních prostředků tam, kde je jich nejvíce zapotřebí a investicím do odvětví klíčových pro růst a vznik pracovních míst. Více než 39,2 miliardy eur – čili 11 % celkových prostředků – bylo přesunuto, aby byl zajištěn maximální dopad do konce května 2013, aby se podpořily ty nejnaléhavější regionální hospodářské a rozvojové potřeby a zajistila se účinnost investic EU navzdory krizi.

Kromě toho cílené snížení požadavků na vnitrostátní spolufinancování a předběžné přidělování finančních prostředků zemím EU v období krize poskytlo tolik potřebnou likviditu v době významných rozpočtových omezení. Zvýšené spolufinancování bylo schváleno v letech 2011–2012 zejména pro Španělsko, Řecko, Irsko, Itálii, Litvu a Portugalsko a v menší míře pro Belgii, Francii a Spojené království.

Program PEACE: budovat mír a rozvíjet severoirskou ekonomiku

Zahájení programu PEACE v roce 1995 bylo bezprostředním vyjádřením odhodlání Evropské unie pozitivně zareagovat na nové příležitosti, které se objevily zároveň s mírovým procesem v Severním Irsku po sérii oznámení o příměří mezi tamějšími polovojenskými uskupeními. EU poskytla finanční pomoc v celkové výši 1,3 miliardy eur. Jedním z nejsymboličtějších projektů byl „PEACE bridge“ (Most míru) v Derry/Londonderry (oficiálně jej v červnu 2011 otevřel Johannes Hahn, komisař EU pro regionální politiku). Postavení mostu stálo 14,6 milionu eur a 11 milionů eur z toho pocházelo z prostředků EU. „PEACE bridge“ teď fyzicky spojuje oba břehy řeky Foyle a symbolizuje tak, že si obě

místní komunity podaly ruku. Ve městě funguje jako nový působivý symbol, propojující jej metaforicky a fyzicky, a spojuje tak komunity, které byly odděleny v důsledku náboženských rozdílů.

EU Programme for Peace and Reconciliation

**Celkový objem prostředků z EFRR:
1,3 miliardy eur**

Výhled do budoucna

Regionální politika EU v období 2014–2020: nová éra strategických výdajů

Regionální politika, která představuje o něco více než jednu třetinu rozpočtu Unie, je v rámci Evropské unie hlavní investiční politikou pro regionální a městský rozvoj a růst. V průběhu let spolufinancovala mnoho projektů ve všech zemích EU a přinesla užitek občanům i podnikům.

Projekty podporované v rámci regionální politiky vytvořily miliony nových pracovních míst, vybudovaly tisíce kilometrů strategických dopravních, energetických a širokopásmových sítí, podpořily výzkum a inovace, malé podniky a podnikatele, přinesly nová řešení v oblasti obnovitelných zdrojů energie a energetické účinnosti, chránily kulturní a přírodní dědictví, podpořily růst řídké osídlených oblastí a nejvzdálenějších regionů a mnoho dalšího.

V době, kdy tato brožura vznikala, pozitivní signály naznačují, že Evropa se zotavuje z jedné nejhorších hospodářských a finančních krizí od 20. let minulého století. Stále však všichni čelíme mnoha finančním

a rozpočtovým omezením. Nyní začíná období financování 2014–2020, od roku 1989 páté svého druhu, a EU spolu se svými členskými státy vytváří plány strategických investic, tak aby Evropa jako celek maximalizovala dopad každého vynaloženého eura.

Nová, jednodušší pravidla zvýší vzájemnou provázanost mezi jednotlivými fondy, díky čemuž se také budou jednotlivé oblasti politiky (výzkum a inovace, společná zemědělská politika, vzdělávání a zaměstnanost) lépe doplňovat. Nové podmínky, které je nutné splnit předtím, než jsou finanční prostředky EU vyčleněny, pečlivé sledování jejich následného využití a zaměření na omezený počet strategických investičních priorit zajišťují, že se peníze dostanou tam, kde jsou nejvíce potřeba.

Prostřednictvím jasných a měřitelných cílů pro investice v rámci regionální politiky mohou země a regiony EU prokázat svůj podíl na plnění cílů strategie Evropa 2020 pro udržitelný hospodářský růst a tvorbu pracovních míst.

Další informace

Kdo může požádat o prostředky z regionálních fondů?

Mezi potenciálními příjemci mohou být veřejné subjekty, některé organizace soukromého sektoru (zejména malé podniky), univerzity, sdružení a nevládní a dobrovolnické organizace.

Jak lze o prostředky žádat?

Přihlášky je třeba podat vnitrostátním nebo regionálním orgánům spravujícím příslušný program, který se na konkrétní projekt vztahuje.

Na koho se lze v naší zemi obrátit, pokud potřebujeme další informace?

- ▶ **Řídící orgány v jednotlivých zemích EU:**
http://ec.europa.eu/regional_policy/manage/authority/authority_cs.cfm
- ▶ **Europe Direct:** služba EU, která odpoví na všechny vaše otázky ohledně Evropské unie.
Zavolejte na číslo 00 800 6 7 8 9 10 11 nebo navštivte stránku <http://europedirect.europa.eu>
- ▶ **Zastoupení Evropské komise v jednotlivých zemích EU:** http://ec.europa.eu/represent_cs.htm
- ▶ Jak EU investuje ve vašem regionu, můžete zjistit v naší **databázi projektů**: http://ec.europa.eu/regional_policy/projects/stories/index_cs.cfm

Prezentace a sociální sítě:

 http://ec.europa.eu/regional_policy/index_cs.cfm (stránky se všeobecnými informacemi)

 http://www.twitter.com/@EU_Regional (aktuality)

 <https://www.yammer.com/regionetwork> (sociální síť EU)

 <http://www.flickr.com/euregional> (databáze fotografií)

- ▶ Přihlaste se k odběru Regioflash, zpravodaje Komise pro regionální politiku: <http://www.inforegiodoc.eu>

